

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ทรัพยากรสารสนเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนในระดับใน ระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นแหล่งความรู้ที่อาจารย์และนักศึกษาสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือ จากตำราหลักที่ใช้สอนในห้องเรียน สถาบันบริการสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนงานห้องสมุด ทำหน้าที่ในการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ แก่ นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ รวมถึงบุคคลอื่นๆ ที่สนใจในการหาความรู้จากทรัพยากรสารสนเทศ นั้นๆ ถึงแม้ในปัจจุบันสามารถค้นหาข้อมูลได้จากอินเทอร์เน็ตก็ตาม

ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดในมหาวิทยาลัยส่วนมากจะใช้ระบบห้องสมุด อัตโนมัติเพื่อบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ประกอบด้วย ชุด โปรแกรมหลัก 5 ระบบ ประกอบด้วย 1) ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ 2) ระบบวิเคราะห์ หมวดหมู่และทำรายการ 3) ระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์ 4) ระบบบริการยืม- คืน และ 5) ระบบควบคุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เป็นหนึ่งในโมดูลหลัก ของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เป็นกระบวนการแรกของระบบห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการ จัดซื้อและ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้ามายังห้องสมุด ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเป็นหน่วยงานที่ทำ หน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ เข้ามาบริการในสำนักวิทยบริการและ สารสนเทศ โดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็น มาตรฐาน ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้ความรู้พื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญของสาขาวิชาต่างๆ ซึ่ง เป็นที่ต้องการของผู้ใช้ ตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ของสำนักวิทยบริการ รวมถึงการจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาต่างๆ ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยบรรณารักษ์จะ ติดตามความเคลื่อนไหวของทรัพยากรสารสนเทศที่ออกมาใหม่ๆ และจัดหาเข้ามายังห้องสมุด โดยมีวิธีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศหลายช่องทาง ได้แก่ การจัดซื้อ การขอและรับบริจาค การ แลกเปลี่ยน การบอกรับ และการผลิตหรือจัดทำขึ้นมาเอง แต่วิธการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ จำเป็นที่ต้องทำเป็นประจำและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้ามาห้องสมุดมากที่สุดได้แก่ การ จัดซื้อ

ในปัจจุบันการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของฝ่ายพัฒนาสารสนเทศ สำนักวิทย บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนดุสิต ไม่ได้สั่งซื้อชุดคำสั่งหลัก สำหรับงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ระบบการจัดหาทรัพยากร

สารสนเทศแบบออนไลน์ไม่เหมาะสมกับลักษณะการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการ เพราะในการใช้งานชุดคำสั่งของซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้ชุดคำสั่งงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ ชุดคำสั่งงานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์หรือโอแพคและชุดคำสั่งงานบริการยืม - คืน เท่านั้น (อรรมภา อัญชลิสังกาศ, 2553) และการสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ทำได้โดยการรวบรวมรายชื่อหนังสือที่ต้องการสั่งซื้อ และจัดทำใบเสนอซื้อเสนอไปยังบริษัทตัวแทนจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เมื่อตัวแทนจัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้รับใบเสนอซื้อ ทางตัวแทนจัดหา ฯ จะทำใบเสนอราคามายังบรรณารักษ์ฝ่ายจัดซื้อ จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการของการจัดซื้อในระบบจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยต่อไป การสั่งซื้อหนังสือและสื่อสารสนเทศอื่นๆ ของฝ่ายงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศจะไม่มีคำสั่งซื้อผ่าน ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เนื่องจากทางไม่สอดคล้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของงานพัสดุ งานวิจัยเรื่อง การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศบนระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ที่พบว่า วิธีการจัดซื้อหนังสือของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่พอใจกับวิธีการจัดซื้อแบบเดิมมากกว่าการจัดซื้อแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นเพราะความคุ้นเคยและความถูกต้องในเรื่องของใบเสร็จรับเงิน และสาเหตุที่ไม่ใช้วิธีการจัดซื้อแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเพราะหน่วยงานไม่มีนโยบายสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ต ความไม่สะดวกในการชำระเงินเพราะต้องชำระเงินโดยทางบัตรเครดิต หรือการโอนเงินเข้าบัญชี (นิตยา ปานเพชร, 2546) จากกระบวนการในการจัดทำใบสั่งรวมซื้อข้างต้น บรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จะใช้เวลาค่อนข้างมากในการจัดทำใบเสนอซื้อ เพราะข้อมูลการเสนอซื้อของอาจารย์และนักศึกษาจะอยู่ในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษ บรรณารักษ์จะต้องตรวจสอบรายชื่อหนังสือที่ต้องการเสนอซื้อจากอาจารย์และนักศึกษากับฐานข้อมูลในระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่มหาวิทยาลัยนั้นๆ เลือกลงอยู่ โดยมีการค้นรายชื่อหนังสือทุกครั้งทีละเล่ม เพื่อป้องกันการซื้อหนังสือซ้ำกับหนังสือที่มีอยู่ในระบบ เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อจัดทำเอกสารประกอบการสั่งซื้อ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด และโปรแกรมไมโครซอฟต์เอกเซล โดยไม่ได้จัดเก็บข้อมูลการเสนอซื้อและการสั่งซื้อในรูปแบบของฐานข้อมูล ทำให้เสียเวลาในการสืบค้น และตรวจสอบการสั่งซื้อ รวมถึงยังไม่มีระบบติดตามสถานะของการสั่งซื้อหนังสือ ตั้งแต่การสั่งซื้อจนถึงการตรวจรับหนังสือ ดังนั้นจะเกิดกรณีของการซื้อหนังสือซ้ำกับหนังสือที่สั่งซื้อเข้ามาแล้วและนอกจากนี้ยังไม่มีระบบรายงานการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จากปัญหาดังกล่าวทำให้การจัดซื้อหนังสือมาไม่ทันกับความต้องการของผู้ใช้

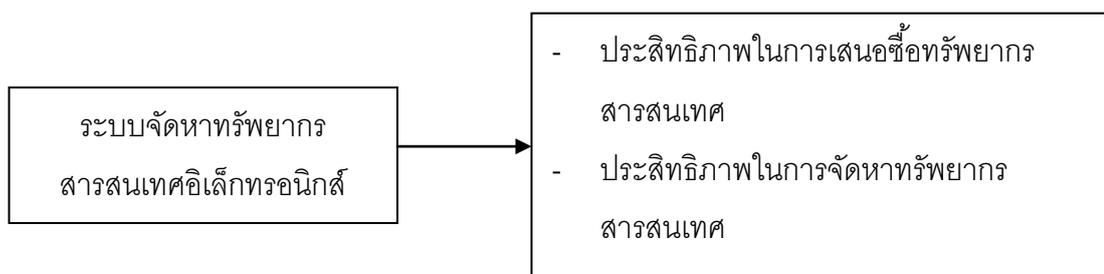
จากปัญหาที่เกิดกับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ข้างต้น จึงมีแนวคิดที่จะ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดหา

ทรัพยากรสารสนเทศด้วย ระบบการจัดการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบของเว็บ แอปพลิเคชัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ให้มากขึ้น และเพื่อให้มีทรัพยากรสารสนเทศเพียงพอและทันต่อการใช้งานของผู้มาใช้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ให้กับฝ่ายจัดการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบจัดการทรัพยากรสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อสำรวจความต้องการใช้งานระบบจัดการทรัพยากรสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ ของบรรณารักษ์ฝ่ายจัดการทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขต กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านระบบจัดการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์
  - ระบบการจัดการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนารุ่นสำหรับฝ่ายจัดการทรัพยากรสารสนเทศของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตครอบคลุมระบบย่อยดังนี้
    - 1.1.1 ระบบการเสนอซื้อทรัพยากรสารสนเทศ
    - 1.1.2 ระบบจัดการทรัพยากรสารสนเทศ
2. ขอบเขตด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ สำหรับการจัดการในระบบ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

- 1.3.1 ผู้บริหารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.3.2 บรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
- 1.3.3 อาจารย์
- 1.3.4 นักศึกษา

นิยามศัพท์

ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศที่มีการจัดเข้ามายังห้องสมุดที่ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมายังห้องสมุด

ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง กระบวนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีกระบวนการทำงานผ่านระบบเว็บแอปพลิเคชัน

ประสิทธิภาพของระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ความสามารถของระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการใช้งานของผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศนั้นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้
3. อาจารย์ และนักศึกษาที่ต้องการเสนอซื้อทรัพยากรสารสนเทศสามารถเสนอซื้อทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว
4. ห้องสมุดที่สนใจสามารถนำระบบจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้งานได้